

Državni izpitni center

M 2 0 2 5 3 1 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 27. avgust 2020

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1**Ocenjevalna shema za komentar besedila (0–22 točk)**

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu komentarjev, vendar je treba upoštevati, da posamezni komentarji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v odgovoru kot celoti.

Točke	Merila
0–10	Odgovor ne zadošča
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje. Očitno je, da kandidat dela ne pozna.
1–4	Odgovor je nerelevanten, toda v njem je kljub temu najti kakšen element razumevanja, ki je lahko posledica parafraze besedila ali poskusa odgovoriti na vprašanja. Očitno je, da kandidat dela ne pozna oziroma pozna le nekaj naključnih fragmentov.
5–7	Odgovor je kratek in fragmentaren, vendar vsebuje elemente, ki so povezani z obravnavanim besedilom. Največkrat gre za delce vednosti oziroma splošno obnavljanje celote dela in brez povezave z vprašanji iz navodil.
8–10	Komentar deloma že ima zaokroženo zgradbo, vendar v odgovoru prevladuje fragmentarnost; razvitih je nekaj ustreznih poudarkov, vendar je poznavanje dela zelo šibko, brez jasne navezave na vprašanja iz navodil, običajno je najti še veliko nerelevantnosti. Poznavanje dela ima resne pomanjkljivosti.
11–13	Zadostno
	Odgovor je že esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost). Probleme, ki jih odpira odlomek, kandidat razume omejeno in površno, lahko tudi napačno. Kandidat le deloma ali tudi ne odgovori na vprašanja iz navodil, vendar se odgovor že nanaša na dani odlomek, lahko kot preprost opis filozofskega problema, lahko posredno kot obnova celotnega dela, najti pa je še precej nerelevantnosti. Kandidat uporabi nekaj ustreznih pojmov, vendar brez analize. Če kandidat poskuša z argumentacijo, je ta pomanjkljiva. Kandidat delo pomanjkljivo razume na najosnovnejši ravni.
14–16	Dobro, a omejeno
	Odgovor ima dobro strukturo in je brez večjih preskokov v izpeljavi. Kandidat odgovori na dana podvprašanja, morda ne na vsa enako izčrpno in relevantno. Poznavanje dela je brez večjih pomanjkljivosti in na osnovni ravni kandidat delo večinoma razume. Toda opisi in razlage so še slabo razviti; kandidat sicer poskuša analizirati nekatere pojme, morda vzpostavi nekaj povezav med njimi, vendar analizo pogosto nadomešča opis in povzemanje ali parafraziranje trditev iz komentiranega besedila. Kandidat delo pozna in vsebinsko odgovori na vprašanja.
17–19	Prav dobro, a z manjšimi pomanjkljivostmi
	Odgovor ima dobro strukturo, napake v izpeljavi so možne, a ne prevladujejo. Kandidat obširno odgovori na dana podvprašanja, iz česar je razvidno, da delo dobro pozna in razume; razlaga in argumentacija sta jasni in razumljivi, temeljni pojmi so opredeljeni. Še vedno je mogoče najti kako nerelevantnost in neutemeljeno trditev, še so mogoče nejasnosti, vendar pa so na tej ravni to bolj obrobne pomanjkljivosti. Kandidat delo dobro pozna ter v odgovorih dobro razloži in razčleni temeljne probleme odlomka in dela.
20–22	V glavnem odlično
	Naloga ima dobro strukturo, jasno in koherentno izpeljavo, skozi katero kandidat skladno in vsebinsko izčrpno odgovori na vsa dana podvprašanja. Značilni sta analiza pojmov in razvita pojmovna mreža. Kandidat ima zelo dober pregled nad celotnim delom in ga komentira s pojmovnim aparatom iz besedila. Lahko tudi vstopi v dialog z avtorjem dela ter razvije in utemelji svoja stališča. Avtorja morda tudi obravnava širše z vidika filozofske tradicije. Seveda je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto. Kandidat delo zelo dobro razume, temeljito odgovori na vsa podvprašanja in ponekod celo vstopi v dialog z avtorjem.

Dodatna navodila za komentar besedila

Gre samo za okvirna navodila, kandidat se sam odloči, kako bo strukturiral svoj komentar in kako bo razporedil odgovore na vprašanja.

Naloga	
1	<p>Platon: Država</p> <p>Platon verjame, da če bodo filozofi pojasnili množici, kakšna je vloga filozofa v državi, katere cilj je, da so vsi srečni, bo množica to sprejela in se ne bo več jezila oziroma ne bo več obtoževala filozofov, da so bodisi nerabni bodisi pokvarjeni. Platon (oziroma Sokrat) pravzaprav sprejme ta dva ugovora, vendar le zato, da pokaže, da zanju ni kriva filozofija, temveč zgolj okoliščine. Nerabnost filozofov ponazori s prisposodbo o ladji, njihovo pokvarjenost pa s prisposodbo o zveri in semenu. V obeh primerih so torej okoliščine tiste, zaradi katerih se najbolj nadarjeni posamezniki odtujijo filozofiji in s tem dopustijo, da se z njo ukvarjajo tisti, ki se ne bi smeli. V tem se skriva tudi Platonova teorija človeške narave, pri čemer loči nadarjene ljudi (zmožne spoznanja idej in Dobrega) in manj nadarjene ljudi, ki niso zmožni višjih spoznanj in se morajo sprijazniti z vlogo proizvajalcev in čuvarjev v državi.</p>

Naloga	
2	<p>Aristotel: Nikomahova etika</p> <p>Aristotel dobro oziroma srečno življenje opredeli kot dejavnost, ki je v skladu z vrlino. Pri tem na več mestih raziskuje odnos med dobrim življenjem in užitkom. Na začetku zato, da bi užitek izločil kot kandidata za vir dobrega življenja, potem pa prvi del desete knjige porabi za to, da bi dobro življenje vendarle povezal z užitkom. Ta je globoko zakoreninjen v človeški naravi, zato je potrebno, da znamo uživati ob pravih stvareh, poleg tega dobro, če ga spremlja uživanje, postane še bolj zaželeno, dejavnost pa popolna, obstaja pa tudi več vrst uživanja. Druga tematika odlomka je povezana z razliko med vrstami vrlin, ki vodijo do sreče. Najboljša vrлина je povezana z dejavnostjo najvišje sile v nas, z razumom in notranjim gledanjem, razglabljanjem, ki omogoča čudovite užitke.</p>

Naloga	
3	<p>Descartes: Meditacije</p> <p>Descartes vzpostavi razvidnost / očitnost, tj. jasnost in razločnost spoznanja, kot merilo resničnosti. Jasno je vsako spoznanje, ki je pazljivemu umu navzoče in očitno, razločno pa tisto, ki je tako natančno in različno od vseh drugih, da vsebuje le to, kar je pazljivemu umu jasno. Nekatera preprosta spoznanja so očitna vsakomur, druga zahtevajo natančnejšo raziskavo. Descartes to ponazori s primerom iz geometrije. A enako velja za dokaze božjega bivanja, ki sta jim namenjeni tretja in peta meditacija. Od predsodkov in idej čutnih predmetov je treba odvrčati duha za spoznanje resnice, tj. da iz pojma Boga nujno izhaja njegovo bivanje.</p>

Naloga	
4	<p>Nietzsche: H genealogiji morale</p> <p>Nietzsche svojo genealogijo morale postavi nasproti dvema načinoma razlaganja izvora morale: prvo izhaja iz krščanstva, drugo pa iz podmene o nezgodovinskosti morale, ki se opira na pojem človeške narave (kot pri t. i. angleških psihologih). Kar Nietzsche še posebno poudari, je, da moralni pojmi v svojem izvoru nikakor niso pomenili istega, kot pomenijo danes. S tem torej ovrže pojmovanje krščanstva, da ima izvor morale tudi sam moralno naravo (dobrota kot bistveni atribut Boga), pa tudi pojmovanje empiristov in utilitaristov, po katerih je izvorni (in pravi) pomen morale sicer prikrit, kar pa ne pomeni, da ne obstaja. Za Nietzscheja je ena od pglavitnih nalog genealogije morale pojasnitev, kako oz. pod katerimi pogoji so sprva zunajmoralni pojmi (krivda, zasluga, odgovornost) dobili moralno naravo in kaj je to prineslo človeštvu. Druga razsežnost Nietzschejeve kritike pa je pokazati, da so moralni pojmi zgodovinsko odvisni, kontingentni in tako spremenljivi – argument, ki je še posebno pomemben za Nietzschejevo prevrednotenje vrednot (to je namreč mogoče samo pod pogojem, da je moralo mogoče spremeniti in jo celo ustvariti na novo).</p>

IZPITNA POLA 2

Ocenjevalna shema za esej (0–22 točk)

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu esejev, vendar je treba upoštevati, da posamezni eseji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v eseju kot celoti.

Točke	Merila
0–10	Odgovor ne zadošča
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje.
1–4	Odgovor je le skiciran, ne daje pomembnejših elementov, ki jih zahteva vprašanje, je fragmentaren in večinoma nerelevanten. Gre za postavljanje miselnih fragmentov enega ob drugega, ne pa za povezano besedilo. Poznavanja filozofskih vsebin, povezanih s problemom iz naslova, ni.
5–7	Odgovor je fragmentaren, vendar daljši, morda deloma zaokrožen, kandidat ne pozna filozofske problematike izbranega naslova, zato odgovarja s pomočjo zdravega razuma in splošne razgledanosti.
8–10	Odgovor je fragmentaren, če pa ima zaokroženo zgradbo, je polna miselnih preskokov. Poznavanje in razumevanje danega problema je zelo omejeno, običajno skrčeno na nekaj nerazvitih, zgolj navrženih relevantnih poudarkov, ki so obrobni in kombinirani s splošno razgledanostjo kandidata. Kandidat skorajda ne uporablja ustrezne filozofske terminologije. Njegove trditve so pogosto tudi nenatančne in napačne. Za odgovor je tipično obnavljanje drobcev najbolj elementarne snovi ter ponavljanje enega in istega.
11–13	Zadostno
	Gre za daljše in razmeroma celovito besedilo (meja ni trdna, a odgovori z manj kakor 600 besedami so večinoma prekratki za zadovoljivo obravnavo problema). Odgovor je esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost), vendar sta uvod in/ali zaključek slabo razdelana, prisotni so tudi preskoki v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja vprašanje v naslovu, kandidat razume zelo poenostavljeno. Nerelevantnosti so še očitne, toda odgovor se že nanaša na vprašanje. Kandidat uporabi nekaj relevantnih pojmov, vendar jih ne analizira. Naloga je večinoma opisna, če pa kandidat argumentira, je argumentacija skromna, površna in pogosto nejasna; naloga kaže zgolj najbolj osnovno seznanjenost s filozofsko problematiko in omejeno razumevanje, uporabljena terminologija in jezik le delno ustrezata filozofski obravnavi problemov. Odgovor kot celota se opira na obnavljanje najbolj splošno znanih dejstev in argumentov, večkrat pa je najti tudi napačne trditve. Zato je odgovor le zelo poenostavljena predstavitev in rešitev problema. Se pa kandidat večinoma že giblje na najosnovnejši ravni razumevanja in razlage problema.
14–16	Dobro, a omejeno
	Odgovor ima najmanj 600 besed, njegova zgradba je dobra; uvod razloži ali vsaj nakaže problem, sklep se nanaša na problem, lahko je tudi izpeljan iz naloge. Razčlenjenost na odstavke je ustrezna, a lahko so prisotni preskoki v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja naslov, kandidat razume, kar mu omogoči pregled nad celoto odgovora. Uporablja osnovno in za problem večinoma relevantno filozofsko terminologijo. Vendar so pojmi največkrat uporabljeni kot samoumevni, njihova analiza je obrobna, prav tako povezanost z drugimi relevantnimi pojmi. Kandidat opis in razlago poskuša dopolniti z argumenti, vendar gre največkrat za obnovo le delno razumljenih argumentov. Kandidat pa se že zaveda, da je argumentacija pomemben del odgovora, zato predstavi več pogledov na problem. Esej izraža dobro seznanjenost z ustrezno filozofsko problematiko, kar se kaže v dovolj obširni predstavitvi posameznih pogledov, vendar jasno razumevanje danega problema, argumentacija in analiza relevantnih pojmov še nista v ospredju.

17–19	Prav dobro, a opazne pomanjkljivosti
	<p>Esejistična zgradba je dobra. Uvod razloži problem, sklep je praviloma izpeljan iz jedra, odstavki so smiselno zaokrožene celote, preskoki v izpeljavi so redki. Problem iz naslova kandidat dobro razume. Uporabljeni pojmi so skoraj zmeraj relevantni in zadoščajo za smiselno obravnavo problema, kandidat se zaveda nujnosti analize pojmov in argumentacije. Nasploh v eseju oboje prevladuje pred povzemanjem stališč. Argumentacija je večinoma dobra in je posledica samostojnega premisleka. Vendar so lahko nekateri argumenti še pomanjkljivi, nasprotna stališča in protiargumenti pa ponekod niso primerno ali pa sploh niso predstavljeni, nekateri temeljni pojmi so lahko predstavljeni kot samoumevni. Terminologija in jezikovno izražanje sta primerna.</p> <p>Iz odgovora je razvidna zelo dobra seznanjenost s filozofskimi problemi, tudi njihovo dobro razumevanje, čeprav je še mogoče zaslediti pomanjkljivosti v znanju, razumevanju in argumentaciji. Kandidat se že pretežno giblje na abstraktni ravni razmisleka in abstraktno večkrat povezuje s konkretnim.</p>
20–22	Zvečine odlično
	<p>Poglobljen in argumentiran odgovor na vprašanje z analizo pojmov in razvito pojmovno mrežo, z jasno in koherentno linijo argumentacije, ki upošteva tudi protiargumente. Uvod in zaključek sta jasna in jedrnata, z dobro formuliranim problemom oziroma njegovo rešitvijo. Izpeljave in utemeljitve so skladne in povsem jasne, odlomki so zaokrožene celote in so med seboj zelo dobro povezani. V naslovu zastavljeni problem kandidat poglobljeno razume, kar izrazi s poglobljeno analizo pojmov, bogato pojmovno mrežo, lahko pa se že zaveda meja svoje argumentacije (vendar to ni nujno). Včasih stopa v filozofski dialog z zagovorniki drugačnih stališč in kaže tudi osebni odnos do filozofskih problemov, kar je že plod samostojnega razmisleka. Esej kaže zelo dobro splošno seznanjenost s filozofskimi problemi in njihovo zelo dobro razumevanje. Terminologija in jezikovno izražanje sta bogata in ustrezna.</p> <p>Kandidat se že zanesljivo giblje na abstraktni ravni razmisleka in pogosto povezuje abstraktno s konkretnim. Esej še lahko ima kakšno pomanjkljivost, toda pri ocenjevanju je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto.</p>

Dodatna navodila za esej

Navodila so le okvirne smernice: kandidat lahko napiše vsebinsko povsem drugačen esej, če ga le smiselno poveže z naslovnim problemom.

Vprašanje stvarnosti

Naloga	
1	<p>Razpravljajte o trditvi: Jezik je res del realnosti, vendar tisti del, ki za ljudi poimenuje in (so)ustvarja njihovo realnost.</p> <p>Vprašanje se nanaša na odnos med jezikom in realnostjo. Zdravorazumsko stališče trdi, da je jezik samo slika sveta, torej zrcalo, ki zgolj odseva, kar obstaja neodvisno od njega. Razmislek pa pokaže, da ima jezik dejavno vlogo v svetu, da ni samo slika, temveč tudi del človeške dejavnosti. Na ontološki ravni nekateri teoretiki opozarjajo na delovanje jezika pri družbeni konstrukciji realnosti. Za Kanta pa je realnost, kot jo poznamo, že posredovana po kategorijah, ki so del človeškega duha, a za nas tudi povezane z jezikom. Tako da se odpira več poti, kako misliti dejavno vlogo jezika, ko gre za naravo realnosti.</p>

Naloga	
2	<p>Razpravljajte o trditvi: Nujnost obstaja v zunanji naravi, v svetu ljudi pa obstaja neomejena svoboda.</p> <p>Vprašanje se nanaša na odnos med nujnostjo in svobodo. Začenja se s tem, da v svetu narave res obstaja determinizem, a potem se dodaja, da v drugem svetu, svetu ljudi, vlada svoboda. Taka zastavitev zahteva najprej razmislek o tem, kaj pravzaprav pomeni svet ljudi (družbo, posameznika), in potem razvitje razlike med obema svetovoma, ki bi omogočila, da se razlikujeta tudi glede možnosti svobode.</p>

Naloga	
3	<p>Razpravljajte o trditvi: Metafizika trdi, da za videzom (se pravi onkraj njega) obstaja prava realnost, a v resnici obstaja le tostranstvo, onostranstvo je samo prazna iluzija.</p> <p>Vprašanje se nanaša na tematiko metafizike, natančneje na odnos med videzom in bistvom. Metafizika, ki se ukvarja z bivajočim kot bivajočim, pogosto vpelje razlago čutnega sveta, ki temelji na vpeljavi niza abstraktnih bitnosti. Primer tega bi bil Platonov svet večnih idej, ki je bolj resničen od sveta, ki ga zaznavamo. Podobno pravzaprav ravna tudi naravoslovje, ki za površino čutnega sveta najdeva globino zakonov in naši zaznavi nedostopnih temeljnih delcev. Ta odnos bi lahko razumeli tudi kot odnos med tostranstvom in onostranstvom, zato vprašanje zahteva premislek, kako smiselno je stvarnost misliti na ta način.</p>

Vprašanje spoznanja

Naloga	
4	<p>Razpravljajte o trditvi: Filozofija se res loteva vprašanj, na katera nam znanost ne more dati odgovora, vendar odgovori znanosti veljajo za vse ljudi, odgovori filozofije pa samo za posameznika.</p> <p>Vprašanje se nanaša na odnos med znanostjo in filozofijo. Meri na to, da imajo spoznanja znanosti občo veljavo, spoznanja filozofije pa ne. Mogoča razlaga za to bi bila, da je znanost empirična, temelji na ponovljivih eksperimentih, filozofija pa je spekulacija, ki nagovarja samo nekatere posameznike. Vendar zgodovina znanosti pokaže, da se znanstvena spoznanja nekega časa lahko čez čas spremenijo in da so nekatera že od začetka sporna. Po drugi strani pa filozofija ni samo pesniška vizija, temveč vključuje razumsko analizo in argumentacijo, tako da ni samo stvar subjektivnega občutka. Naslov torej zahteva razmislek o tem, kako se razlikujeta obe področji človeškega spoznavanja.</p>

Naloga	
5	<p>Razpravljajte o trditvi: Moje mnenje je moja resnica.</p> <p>Trditev odpira problem spoznavnega relativizma, ki je prignan do tiste točke, ko se resnica sklada z mnenjem posameznikov. V trditvi to ujemanje povzroči, da je resnica razumljena kot nekaj, kar je identično posameznikovemu stališču, zaradi česar se poraja vprašanje, kaj potem ostane od resnice. Pojem resnice namreč tradicionalno (v filozofiji vsaj od Platona naprej) vpelje razliko med stališči posameznikov in občim kriterijem, glede na katerega se ta stališča lahko določijo kot bodisi resnična bodisi neresnična. Kolikor pa je za to, da bi bilo nekaj razglašeno kot resnica, dovolj že neko (zdi se, da katerokoli) stališče posameznikov, sam pojem resnice izgubi svoj pomen. Če bi pa obstajala samo še mnenja posameznikov, je vprašljivo, ali je sploh še mogoče govoriti o možnosti spoznavanja česarkoli.</p>

Naloga	
6	<p>Razpravljajte o trditvi: Dileme glede izvora spoznanja so nesmiselne, saj je predmet spoznanja na sebi nedostopen našim spoznavnim zmožnostim.</p> <p>Tema se nanaša na vprašanje izvora spoznanja in skeptično v kantovskem duhu sklepa, da je sam predmet na sebi nespoznat, saj je nedostopen tako čutilom kot razumu. Naloga kandidata je, da sprejme stališče do naslovne trditve in poišče mogoče ugovore, morda tudi s praktično filozofijo kakor Kant, pa tudi bolj sodobno. Že res, da objektivne stvarnosti ne moremo spoznati zaradi svojih omejenih zmožnosti, vendar pa lahko nanjo vplivamo, kot dokazuje tehnologija, razvita na podlagi znanstvenih spoznanj.</p>

Vprašanje morale

Naloga	
7	<p>Razpravljajte o trditvi: Bistvo nihilizma ni v zanikanju moralnih načel družbe, pravi nihilizem je v moralnih pravilih, ki onemogočajo dobro življenje posameznika.</p> <p>Naslov se nanaša na vprašanje statusa moralnih načel, pa tudi na problem nihilizma. Običajno stališče je, da je nihilizem destruktiven, saj je v njegovem jedru zanikanje moralnih načel. Naslov pa nakazuje drug pogled na nihilizem, ki je povezan z vrednotenjem obstoječe morale, se pravi z vprašanjem, koliko obstoječa moralna pravila sama prispevajo k dobremu življenju ljudi. Iz te perspektive pa naslov zahteva razmislek o odnosu med moralno in dobrim življenjem oziroma primerja antično razsežnost dobrega življenja z novoveško moralno kot skupkom moralnih načel, ki urejajo družbo.</p>

Naloga	
8	<p>Razpravljajte o trditvi: Vsako dobro dejanje je tako zaradi svojih posledic: tudi resnicoljubnost je dobra šele zaradi tega, ker omogoča, da ljudje, ki ji sledijo, lahko zaupajo drug drugemu.</p> <p>Trditev se nanaša na problem utemeljevanja moralnih načel. Iz perspektive Kantove filozofije so moralna načela veljavna ne glede na posledice, ki sledijo delovanju na podlagi teh načel: resnicoljubnost je po Kantu dobra sama po sebi, saj vsebuje načelo, ki ga je mogoče brez protislovja postaviti za univerzalno (kar za njeno nasprotje, lažnivost, ne velja). Da je resnicoljubnost dejansko moralno načelo, ki nas absolutno zavezuje, torej izhaja iz čistega praktičnega razuma. Drugačen pogled razvijejo utilitaristi. Še posebno znan je Millov ugovor Kantu, s katerim poskuša pokazati, da se tudi Kantov deontološki argument opira na logiko posledic. Kako vemo, da je prelomiti obljubo narobe? Kantov odgovor bi bil, da to povzroča nezaupanje in s tem onemogoča ohranitev racionalnosti. Millov dodatek k temu argumentu pa bi bil, da je ohranitev racionalnosti dobra prav zaradi posledic, ki jih ima tako vedenje za družbeno življenje ljudi.</p>

Naloga	
9	<p>Razpravljajte o trditvi: Moralen človek ne išče vrlini zunanjih zadoščenj: vrlina sama je že nagrada.</p> <p>Trditev se navezuje na problem motivacije za moralno delovanje, in sicer tako, da vzpostavi povezavo med človekovo moralnostjo in vrlino. V skladu s teorijami etike vrlin (najbolj znana je Aristotelova) je razvijanje vrline isto kot sledenje zadnjemu cilju človekovega življenja, ki je srečnost. Srečnost je v delovanju v skladu z najvišjo vrlino in srečnost je končni cilj delovanja (to, zaradi česar ljudje počnemo vse stvari). Torej je vrlina tudi že cilj, saj jo spremlja človekov blagor oz. dobrobit, ki sta sinonima srečnosti: srečen človek pa si ne bo želel ničesar drugega kakor tisto, kar že ima, saj bi bilo protislovno, če bi dosegel končni cilj, ki bi mu bil potem še sredstvo za doseg nečesa drugega.</p>

Posameznik in skupnost

Naloga	
10	<p>Razpravljajte o trditvi: Ker so rezultati dela, ki sem jih ustvaril s svojimi talenti, moji, mi jih brez mojega privoljenja ne sme nihče odtujiti.</p> <p>Trditev se nanaša na temo pravičnost in enakost. Od kandidatov se pričakuje razmislek o treh pojmi, s katerimi je povezana razprava o pravičnosti: enakost, zasluge, potrebe. Če se to nanaša na družbeno pravičnost, se od kandidatov pričakuje razmislek o redistributivni pravičnosti (socialni državi in državi blaginje), ki zagotavlja enake možnosti za vse, a je hkrati sporna za zagovornike libertarizma. Naslovno trditev bi zagovarjal libertarist Lockovega kova, nasprotovala pa bi mu liberalec in socialist.</p>

Naloga	
11	<p>Razpravljajte o trditvi: Če je politik strokovnjak, tako kot zdravnik, politikov ne bi smeli voliti, temveč izbirati na podlagi njihove usposobljenosti.</p> <p>Trditev se nanaša na temo utemeljitev in meje oblasti oziroma na vprašanje utemeljenosti demokracije. Kandidati lahko vzporejajo tri stališča: protidemokratsko (npr. Platonovo), ki ga sugerira naslovna trditev, in dve demokratični stališči (neposredno in posredno demokracijo).</p>

Naloga	
12	<p>Razpravljajte o trditvi: Pravična je kazen, ki ustreza teži zločina, ne kazen, ki ima najboljše učinke za družbo.</p> <p>Naslov se navezuje na tematiko pravične kazni in ponuja dve viziji utemeljitve kazni. Prva je retributivna, ki postavlja v osredje odnos med prekrškom in kaznijo. Druga pa poudarja mogoče učinke kazni, v naslovu učinke za družbo, v splošnem pa tudi učinke za posameznika (zastraševanje, odvrčanje, poboljšanje). Naslov tako odpira razmislek o prednostih in slabostih različnih razumevanj kazni, pri čemer prednosti in slabosti povezuje z vprašanjem pravičnosti.</p>

Filozofija religije

Naloga	
13	<p>Razpravljajte o trditvi: Ker je versko občutenje močan in plemenit motiv znanstvenega raziskovanja, je nasprotje med vero in znanostjo ozkogledno. (Einstein)</p> <p>Trditev se nanaša na podpoglavji verovanje in razum. Trditev zanika prepad med religijo in znanostjo. Od kandidatov se pričakuje, da bodo navedli argumente za to zanikanje, jih ocenili in hkrati utemeljili nasprotno stališče, ki zagovarja prepad med vero in znanostjo.</p>

Naloga	
14	<p>Razpravljajte o trditvi: Ker je človek po naravi sebično bitje, brez vere v Boga, ki v posmrtnem življenju nagrajuje pravične in kaznuje krivične, ne bi imeli pravega razloga, da bi bili moralni.</p> <p>Razmerje med moralo in religijo je tema, vsebovana v tej trditvi. Če je v skladu s krščanstvom človek grešno bitje, je edini način, da sledi dobremu, ta, da živi po zakonih, ki jih je postavil Bog. Slednji je edini zanesljivi temelj morale, medtem ko človeku ne moremo zaupati, da se bo držal zakonov in pravil, katerih vir je on sam (primer tega bi lahko našli v vsakdanjosti kršitev družbenih pravil). Na filozofski ravni bi tukaj lahko vpeljali stališče C. S. Lewisa, ki je zagovarjal navedeno idejo, na drugi strani pa Kantovo etiko, po kateri je človekov razum edini pravi temelj človekove moralnosti: šele zakon, ki si ga človek sam predpiše kot razumno bitje, potrjuje človekovo svobodo (avtonomijo) in s tem moralnost delovanja. Če nekdo naredi dejanje z računanjem na ugodne posledice (npr. božjo nagrado v onstranstvu), to dejanje v resnici ni avtonomno in moralno.</p>

Naloga	
15	<p>Razpravljajte o trditvi: Ker je Bog onkraj slehernega izkustva, tako razumskega, čutnega kot mističnega, ne moremo vedeti, ali v resnici obstaja ali ne.</p> <p>Trditev se nanaša na temi verovanje in razum ter dokazovanje božjega bivanja. Trditev zanika možnost kakršnega koli spoznanja Boga, zato mora kandidat premisliti njene posledice glede obstoja Boga. Kandidati v odgovoru smiselno uporabijo pojme, kot so transcendenca, mistično, neizrekljivo, presežnost, popolno, neskončno ipd.</p>